

Errors freqüents amb «fins» i «fins a» davant d'infinitiu

CARLES RIERA

Tal com diuen els diccionaris i les gramàtiques, la preposició *fins* (a) introdueix la designació d'allò que és el límit o terme on alguna cosa arriba sense ultrapassar-lo. Exemples: *Anirem fins allà. Ha plogut fins ara. He llegit fins a la pàgina cinquanta. Fins al dia 30 inclusivament. No pararé fins a aconseguir-ho.* Un cas concret d'aquest valor delimitatiu és quan hi ha la correlació *des de... fins (a)*. Exemples: *Des de Mataró fins a Barcelona. Pallenis marítima: Floreix gairebé tot l'any, especialment des de la primavera fins ben entrat l'estiu.*

Igualment, en proposicions en què és expressada l'abstenció, la impossibilitat, etc., de fer alguna cosa, la preposició *fins (a)* indica el moment en què hom passarà a fer-la, podrà fer-la, etc. Notem que es tracta de construccions del tipus 'no... fins (a)'. Exemples: *No els ho podem trametre fins demà. No me n'aniré fins que no ho hàgim resolt tot. No començarem fins a partir de la inauguració del curs. No estudiaré fins a la tornada.*

Cal tenir en compte que, a més de preposició, la partícula *fins* és també adverbí, cas en què introdueix designacions que expressen, fent-les ressaltar, les qualitats d'algu o d'alguna cosa. Exemples: *Estava tan enrabiat que fins plorava. L'aplaudiren tots, fins el seus adversaris.* Notem que, en aquests casos, *fins* és sinònim de la locució adverbial *fins i tot*.

La regla de Fabra

Tot això quant als valors de *fins* (a). Pel que fa a l'ús de la forma preposicional simple (*fins*) o de la composta (*fins a*) en els complements circumstancials de lloc o de temps, cal seguir la regla de Fabra: «**fins**. Les designacions de lloc o de temps solen revestir darrere de *fins* la mateixa forma que revestirien en l'absència d'aquesta

preposició. Exemples: *Arribaran demà, dissabte, l'endemà de festes, la setmana entrant, a la tarda, per Nadal / No arribaran fins demà, fins dissabte, fins l'endemà de festes, fins la setmana entrant, fins a la tarda, fins per Nadal [...]. Eren allà, al teatre, al davant mateix de casa, molt a prop de casa / Anaren junts fins allà, fins al teatre, fins al davant mateix de casa, fins molt a prop de casa [...]*» (*Gramàtica catalana*, p. 123).

Així, doncs, com que diem, posem per cas, *Va començar entorn de 1418*, sense la preposició *a* davant el complement circumstancial de temps, tampoc no escrivim *fins a* sinó simplement *fins* davant el mateix complement: *No va començar fins entorn de 1418*. En canvi, com que diem *Va començar a l'entorn de 1418*, amb la preposició *a*, també hem d'escriure *fins a*: *No va començar fins a l'entorn de 1418*¹.

Fins a + infinitiu

Notem que, davant d'infinitiu, s'ha d'usar la forma composta² i no pas la simple; és un error molt estès avui dia escriure *fins* en comptes de *fins a*. Vegem-ne exemples (donem primer la forma incorrecta i, a continuació, la correcta):

Però un so cruel, dur, repetitiu, s'havia anat incrustant al meu cervell somnolent fins desvetllar-me → ... al

meu cervell somnolent fins a desvetllar-me.

Havent-se fet semblant als homes, i començant de captenir-se com un home qualsevol, s'abaixà i es féu obediènt fins acceptar la mort, i una mort de creu → ... i es féu obediènt fins a acceptar la mort, i una mort de creu.

Pujaran per la Rambla fins al carrer Binèfar i tornaran a baixar per la Rambla fins agafar el carrer Guipúscoa → ... i tornaran a baixar per la Rambla fins a agafar el carrer Guipúscoa (en aquests dos darrers exemples pot haver ajudat a oblidar-se de la *a* el fet que l'infinitiu comença amb *a*).

A vegades, entre la preposició i l'infinitiu hi pot haver un adverbí, la qual cosa no afecta la forma de la preposició. Exemples:

Començarà a anar desactivant opcions del sistema fins solament deixar actiu el més bàsic com és el navegador → *Començarà a anar desactivant opcions del sistema fins a solament deixar actiu el més bàsic com és el navegador.*

Després d'aquesta ramalada, n'ha afluijat l'ímpetu; a poc a poc ha afeblit el furor d'antuvi, fins solament espurnejar → ... a poc a poc ha afeblit el furor d'antuvi, fins a solament espurnejar.

De 1996 a 2002, Sant Feliu va passar de tenir 45 hotels fins només tenir-ne 32 → ... va passar de tenir 45 hotels fins a només tenir-ne 32.

És un jugador que en l'equip manxec recupera la titularitat, però la seva trajectòria va de més a menys, fins només aparèixer en catorze partits → ... però la seva trajectòria va de més a menys, fins a només aparèixer en catorze partits.

Mulleu la carbassa amb aigua fins quasi cobrir-la i feu-la coure a foc

1. Segurament que és un lapsus calami de Fabra haver escrit *fins a* quan en comptes de *fins* quan en aquest cas: *¿Fins a quan els nostres diaris posaran tan poc compte en la correcció del català?* (conversa 279, 9-XII-1922). Aplicant la regla, com que diem *¿Quan els nostres...?*, també cal dir *¿Fins quan els nostres...?*

2. Trobem exemples d'ús de '*fins a* + infinitiu', per part de Pompeu Fabra, en les *Converses filològiques*: «... ens porta fins a copiar-ne grafies evidentment errònies ...» (conv. 43), «Diem: *No tornis fins a veure'l*» (conv. 51), i també en les converses números 317, 467, 518, 697, 712, 852, 858, 862, 892.

mitjà fins que estigui ben tova → Mulleu la carbassa amb aigua fins a quasi cobrir-la i feu-la coure a foc mitjà fins que estigui ben tova.

Si ets pobre, la teva qualitat de vida minvarà i els teus drets es reduiran fins quasi desaparèixer → Si ets pobre, la teva qualitat de vida minvarà i els teus drets es reduiran fins a quasi desaparèixer.

A poc a poc i discretament va anar acostant-se a la presa, fins gairebé tenir-la al costat → A poc a poc i discretament va anar acostant-se a la presa, fins a gairebé tenir-la al costat.

El mètode consistia a llegir en veu alta i en societat uns pocs llibres fins gairebé saber-los de memòria → ... i en societat uns pocs llibres fins a gairebé saber-los de memòria.

Es pot donar el cas que la preposició *a* del conjunt *fins a* es desplaci a darrere de l'adverbi que va col·locat entre el *fins* i l'infinitiu. Exemple:

El municipi s'estén des del pic de Salòria, al nord-oest, fins al puig Punçó, a llevant, i pel sud arriba fins gairebé tocar la riba dreta del Segre, prop de la Seu → ... i pel sud arriba fins a gairebé tocar / fins gairebé a tocar la riba dreta del Segre, prop de la Seu.

Notem que, quan l'infinitiu comença amb *a* (com ara *arribar*, *anar*) i, a més, regeix la preposició *a*, hom escriu molt sovint *fins* en comptes de *fins a*, potser per tal d'evitar la repetició excessiva d'una mateixa lletra³, però la forma correcta és *fins a*⁴. Exemples:

3. Per exemple, una cerca en Google (26-VI-2014) del segment «fins gairebé arribar a» dona 3.500 ocurrences, mentre la mateixa cerca amb el segment «fins a gairebé arribar a» solament en dona 62. Semblantment, «fins quasi arribar a» (2.850) / «fins a quasi arribar a» (55).

4. Vegem aquest exemple literari amb la construcció correctament escrita: «A les quatre de la tarda, la visió s'ha fet encara més fascinadora. Els secs es trinxaven i es dividien i amb ells la vegetació exuberant, fins a arribar a veure en alguns punts només que dues palmeres solitàries damunt de l'aigua», Josep M. de Sagarra, «El borrhissol de les illes», dins *La ruta blava. Viatge a les mars del Sud*, extret de Joan de Déu Domènech, *Proses de viatge*, Bruño, Barcelona 1992, p. 55.

S'hi basteixen castells fins a la Plana d'Urgell, com són els castells de Mur, de Verdú, de Tàrraga, de Cervera, de Granyena, de Maldà, etc., fins arribar a enllaçar amb els de la Conca de Barberà → ... de Maldà, etc., fins a arribar a enllaçar amb els de la Conca de Barberà.

La fam hi serà present fins gairebé arribar a Mèxic → La fam hi serà present fins a gairebé arribar a Mèxic.

En totes les poblacions estudiades, el gra de pol·len d'Euphorbia presenta tres exoobertures allargades (colps) que el recorren longitudinalment fins gairebé arribar als pols → ... que el recorren longitudinalment fins a gairebé arribar als pols.

Ordenats segons la rígida reglamentació de l'època, feien la volta a la ciutat fins arribar a la plaça del Born → ... feien la volta a la ciutat fins a arribar a la plaça del Born.

No van aturar-se fins arribar a Arbeca → No van aturar-se fins a arribar a Arbeca.

No van aturar-se fins arribar a atènyer els objectius → No van aturar-se fins a arribar a atènyer els objectius.

Ens posàvem el davantal en llevar-nos i no ens el trèiem fins anar a dormir → Ens posàvem el davantal en llevar-nos i no ens el trèiem fins a anar a dormir.

Tampoc no seria d'estranyar que per la banda sud obrissin com una mena de pas de ronda que resseguís tota la carena del turó pel costat del penya-segat fins anar a parar al cingle de roca viva que hi ha a la part més meridional → ... turó pel costat del penya-segat fins a anar a parar al cingle de roca viva que hi ha a la part més meridional.

Quan fins és adverbi

Finalment, heus ací alguns casos de 'fins + infinitiu', en què *fins* no és preposició sinó adverbi (*fins* = *fins i tot*). Val a dir que, en aquests casos, no és tan freqüent d'equivocar-se:

... però procurem alternar els records amb amnèsies que ens permeten

distreure'ns i fins a alegrar-nos, ara amb els èxits dels qui van estrenyent les zones de barbàrie, ara amb coses indiferents → ... però procurem alternar els records amb amnèsies que ens permeten distreure'ns i fins alegrar-nos, ara amb els èxits dels qui van estrenyent les zones de barbàrie, ara amb coses indiferents.

Ell volia protestar i fins a assegurar-se que despatxarien del negoci familiar aquell mentider → Ell volia protestar i fins assegurar-se que despatxarien del negoci familiar aquell mentider.

¿No us passa, això de veure una pel·lícula amb un principi estrany, però que a poc a poc us va enganxant i fins a arribar a entusiasmar-vos? → ¿No us passa, això de veure una pel·lícula amb un principi estrany, però que a poc a poc us va enganxant i fins arribar a entusiasmar-vos? ◆

Bibliografia

- Gran diccionari de la llengua catalana, Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1998.
- FABRA, Pompeu, *Gramàtica catalana*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 1931.
- , *Obres completes*, direcció de Jordi Mir i Joan Solà (vol. 7, *Converses filològiques*), Barcelona, 2010.
- RUAIX, Josep, *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui /1*, Ruaix, Mojà 1994.
- , *Català complet /2*, Claret, Barcelona 2007.

